

SYVW

ivic dunIAw syv kmweIAY] qw drgh bYsXu
pweIAY] 26

ਆਪੀਨੈਂ, ਆਪੁ ਸਾਜਿਓ ਆਪੀਨੈਂ, ਰਚਿਓ ਨਾਉ ॥

ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ ਸਾਜੀਐ ਕਰਿ ਆਸਣੁ ਡਿਠੋ ਚਾਉ ॥ (ਪੰਨਾ-463)

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ 'ਦੁਯੀ ਕੁਦਰਤਿ' ਅਥਵਾ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਕਾਇਨਾਤ ਸਾਜ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਅਪਣੀ ਜੋਤ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਦਿਤੀ ।

ਸਗਲ ਬਨਸਪਤਿ ਮਹਿ ਬੈਸੰਤਰੁ ਸਗਲ ਦੁਧ ਮਹਿ ਘੀਆ ॥

ਉਚ ਨੀਚ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਸਮਾਣੀ ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਾਧਉ ਜੀਆ ॥ (ਪੰਨਾ-617)

ਇਸ ਕਾਇਨਾਤ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ ਲਈ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਹੁਕਮ ਰਚ ਦਿਤਾ—ਜੋ ਕਾਇਨਾਤ ਦੇ ਜੌਰੇ-ਜੌਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਤੇ ਪ੍ਰਵਿਰਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ।

ਹੁਕਮੀ ਸਭੇ ਉਪਜਹਿ ਹੁਕਮੀ ਕਾਰ ਕਮਾਹਿ ॥

ਹੁਕਮੀ ਕਾਲੈ ਵਸਿ ਹੈ ਹੁਕਮੀ ਸਾਚਿ ਸਮਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ-55)

ਏਕੋ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤੈ ਸਭ ਲੋਈ ॥

ਏਕਸੁ ਤੇ ਸਭ ਓਪਤਿ ਹੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ-223)

ਸਭੁ ਸਚਾ ਹੁਕਮ ਵਰਤਦਾ ਗੁਰਮੁਖਿ ਸਚਿ ਸਮਾਉ ॥ (ਪੰਨਾ-949)

ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਹੁਕਮੁ ਵਰਤੈ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰਾ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਨਾਮ ਪਤਾਲੰ ॥ (ਪੰਨਾ-1275)

ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਲਾਹੀ 'ਜੋਤ' ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਉੱਮਤ' ਅਥਵਾ 'ਅੰਸ਼' ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਮਾਨਵਤਾ ਦੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਹਾਂ ।
(Universal brotherhood and sisterhood)

ਤੂੰ ਸਾਝਾ ਸਾਹਿਬੁ ਬਾਪੁ ਹਮਾਰਾ ॥

ਨਉ ਨਿਧਿ ਤੇਰੈ ਅਖੁਟ ਭੰਡਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ-97)

ਅਵਲਿ ਅਲਹ ਨੂਰੁ ਉਪਾਇਆ ਕੁਦਰਤਿ ਕੇ ਸਭ ਬੰਦੇ ॥

ਏਕ ਨੂਰ ਤੇ ਸਭੁ ਜਗੁ ਉਪਜਿਆ ਕਉਨ ਭਲੇ ਕੋ ਮੰਦੇ ॥ (ਪੰਨਾ-1349)

In the midst of this world, do seva,
and you shall be given a place of honour in the Court of the Lord.

1 He Himself created Himself; He Himself assumed His Name.

Secondly, He fashioned the creation; seated within the creation, He beholds it with delight. 463

The Timeless Being brought into being the 'second nature' or the materialistic embodiment of creation and within it He infused His Own light.

2 Fire is contained in all firewood, and butter is contained in all milk.

God's Light is contained in the high and the low; the Lord is in the hearts of all beings. 617

To enable this creation to exist, a command or law was put in place together with it – which permeates and exists within each and every particle of the creation.

3 By the Hukam of His Command, all are created. By His Command, actions are performed.

By His Command, all are subject to death; by His Command, they merge in Truth. 55

4 The Command of the One Lord prevails throughout all the worlds.

From the One, all have arisen. 223

5 The Hukam of the True Lord's Command is effective everywhere. The Gurmukh merges in the True Lord. 949

6 Your Command, O God, rules in the four directions; Your Name pervades the four corners of the nether regions as well. 1275

As only One divine 'Light' prevails in all the life forms, all of us by virtue of us being the 'children' or 'off springs' of that Timeless Being, we are (by relationship) the universal brotherhood and sisterhood of mankind.

7 You are the Universal Father of all, O my Lord and Master.

Your nine treasures are an inexhaustible storehouse. 97

8 First, Allah created the Light; then, by His Creative Power, He made all mortal beings. From the One Light, the entire universe welled up. So who is good, and who is bad? 1349

‘ਇਕੋ ਜੋਤ’ ਦੇ ਨਾਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਜੀਵਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕੋ ਇਲਾਹੀ ‘ਜੀਵਨ-ਰੋ’ ਵਰਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸਾਡਾ ਬਾਹਰਲਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਅੱਡ-ਅੱਡ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅੰਤ-ਆਤਮੇ ਸਾਡਾ ‘ਆਪਾ’ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ।

ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੂ ਮੇਰਾ ਗੁਰ ਹਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-611)

ਮਾਟੀ ਏਕ ਅਨੇਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਸਾਜੀ ਸਾਜਨਹਾਰੈ ॥
ਨਾ ਕਛੁ ਪੱਚ ਮਾਟੀ ਕੇ ਭਾਂਡੇ ਨਾ ਕਛੁ ਪੱਚ ਕੁੰਭਾਰੈ ॥

ਸਭ ਮਹਿ ਸਚਾ ਏਕੋ ਸੋਈ ਤਿਸ ਕਾ ਕੀਆ ਸਭੁ ਕਛੁ ਹੋਈ ॥ (ਪੰਨਾ-1350)

ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਇਕ ਜੀਵਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਾਲ ਲਿਖੇ ਹੋਏ ‘ਹੁਕਮ’ ਅਨੁਸਾਰ ‘ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ’ ਆਤਮਿਕ ਖਿੱਚ, ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਚਾਓ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ—

ਮਾਂ-ਪਿਆਰ
ਭੈਣ-ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ
ਇਸਤਰੀ-ਮਰਦ ਦੇ ਪਿਆਰ
ਦੋਸਤਾਂ-ਮਿਤਰਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ
ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ-ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ
ਗੁਰ ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ
ਗੁਰਮੁਖ ਜਨਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ

ਆਦਿ, ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਉਮਾਹ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਜੀਵ-ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਵਾਰਨੇ ਅਤੇ ਸਦਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ‘ਸੇਵਾ’ ਦੁਆਰਾ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਚਾਓ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਮਾਣਦੇ ਹਨ।

ਪਰ ਇਹ ਦੀਸ਼ਣਹਾਰ ਕਾਇਨਾਤ ਹਉਂ-ਧਾਰੀ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦਾ ‘ਵਡ ਖੋਲ ਤਮਾਸ਼ਾ’ ਅਥਵਾ ‘ਪਰਪੰਚ’ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ‘ਹਉਮੈ’ ਅਥਵਾ ‘ਮੈਂ-ਮੇਰੀ’ ਦੇ ਭਰਮ-ਦੁਆਰਾ—

ਫੈਰ
ਵਿਰੋਧ
ਨਿੰਦਾ
ਦੁਗਲੀ
ਈਰਖਾ
ਦਵੇਤ
ਡਰ
ਵਹਿਮ
ਭਰਮ

By virtue of the ‘One Light’, One divine ‘Life-current’ prevails in all our life forms. That is why even though our outer manifestation assumes myriads of forms but in the innate self within our ‘(real) Self is only one.

1 The One God is our father; we are the children of the One God. You are our Guru.611

2 The clay is the same, but the Fashioner has fashioned it in various ways. There is nothing wrong with the pot of clay - there is nothing wrong with the Potter. The One True Lord abides in all; by His making, everything is made. 1350

That is why every one of the living beings keep experiencing the manifestation of ‘spontaneous’ divine pull, love and joy among themselves through

the mother’s love
the love of brothers and sisters
the love between woman and man
the love of friends and acquaintances
the love of relatives and kindred
the love of guru orientated brotherhood
the love of evolved guru-orientated beings

according to the (divine) inlaid command or law. In the exuberance of such a state all living beings are wholeheartedly expressing their intense gratefulness towards one another through rendering service, a process which they savour, through which they experience happiness and joy.

But this visible creation is the ‘great play-drama’ or an ‘illusion’ of egotism’s materialistic world in which through doubt-ridden ‘me-mineness’ –

enmity
opposition
slander
bad-mouthing
jealousy
duality or double-mindedness
fear
superstition
doubt

ਚਿੰਤਾ

ਅਸ਼ਾਂਤੀ

ਗਲਤ ਫਹਿਮੀ

ਸ਼ਕ

ਤਨਾਓ

ਨਫਰਤ

ਵਿਤਕਰਾ

ਖੂਦਗਰਜੀ

ਸਾੜਾ

ਤਅੱਸੂਬ

ਧੜੇ ਬਾਜ਼ੀ

ਧੱਕੇ ਸ਼ਾਹੀ

ਲੱਟ-ਖਸ਼ੁੱਟ

ਬੇਈਮਾਨੀ

ਧੱਖੇਬਾਜੀ

ਖਿੱਚੋ ਤਾਣ

ਬਦਲੇ ਦੀ ਭਾਵਨਾ

ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ

ਜੁਲਮ

ਆਦਿ, ਦਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਭੜਬੁ ਮੱਚਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਨੇ ਹਉਮੈ-ਵੇੜੇ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਅਗਵਾਈ ਲਈ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਜੀਵਨ ਸੇਧ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੁਆਰਾ ਇਉਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ—

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ ॥

ਨਾਨਕ ਰਾਹੁ ਪਛਾਣਹਿ ਸੇਇ ॥

(ਪੰਨਾ-1245)

ਹਥੀ ਕਾਰ ਕਮਾਵਣੀ ਪੈਰੀ ਚਲਿ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲੇਹੀ।

ਕਿਰਤ ਵਿਰਤਿ ਕਰਿ ਧਰਮ ਦੀ ਖਟਿ ਖਵਾਲਣ ਭਾਇ ਕਰੇਹੀ। (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.1/3)

ਕਿਰਤਿ ਵਿਰਤਿ ਕਰਿ ਧਰਮ ਦੀ ਹਥਹੁ ਦੇ ਕੈ ਭਲਾ ਮਨਾਵੈ। (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.6/12)

ਗੁਰਸਿਖੀ ਦਾ ਰਾਹੁ ਏਹੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਚਾਲ ਚਲੈ ਸੌ ਦੇਖੈ ॥

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਅਵੇਸੁ ਵਿਸੇਖੈ। (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.28/6)

ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਕਰੈ ਵਡਾ ਹੋਇ ਨ ਆਪੁ ਗਣਾਏ। (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 28/15)

L95.3

worry

discord

misunderstanding

suspicion

tension

hatred

discrimination

selfishness

envy

fanaticism

factionalism

aggressiveness

extortion

deceitfulness

betrayal

bullying

revengefulness

quarrels-fights

tyranny

etc. have created turmoil in the world.

Through Gurbani the True Gurus have given the ego-ridden people some lofty-pure life direction as follows –

- 1 *One who works for what he eats, and gives some of what he has - O Nanak, he knows the Path.* 1245
- 2 *Hands earn livelihood and feet take towards the holy congregation In human life alone by the rightful earning, out of one's savings, other needy ones are fed.* VBG 1/3
- 3 *Who eam livelihood honestly and munificently confer favour on others.* VBG 6/12
- 4 *Sikh living means following the footsteps of gursikhs. One should eat the fruit of one's own labour, do service and could always remain inspired by the teachings of the Guru.* VBG 28/6
- 5 *He toils to earn, performs good deeds and though being great never gets his greatness noticed.* VBG 28/15

L95.3

‘ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ’ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਘਾਲਣਾ ਦੁਆਰਾ ਕਮਾਈ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਵੇਡ ਛਕਣਾ ਅਥਵਾ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ ‘ਸੇਵਾ’ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

‘ਹਥੁ ਦੇ ਕੈ ਭਲਾ ਮਨਾਵੈ’ ਅਨੁਸਾਰ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਦਾਨ ਕਰਨਾ ਭੀ ਉਤਮ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੌਖੀ ਸੇਵਾ ਹੈ—ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਕਿਸੇ-ਨਾ-ਕਿਸੇ ਸ਼ਕਲ ਵਿਚ ਥੋੜੀ ਬਹੁਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਜਿਹਾ ਕਿ—

ਮਾਇਆ-ਦਾਨ
ਅੰਨ-ਦਾਨ
ਕਪੜੇ-ਦਾਨ
ਭੁਮੀ-ਦਾਨ
ਇਲਾਜ-ਦਾਨ, ਆਦਿ ।

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ‘ਦਾਨ’ ਦੀ ਬਾਬਤ ਇਉਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ—

ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ ।
ਨਿਵ ਚਲਨੁ ਮਿਠ ਬੋਲ ਘਾਲਿ ਖਵਾਇਆ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 20/6)
ਮਿਠਾ ਬੋਲਣ ਨਿਵ ਚਲਣੁ ਹਥਹੁ ਦੇ ਕੈ ਭਲਾ ਮਨਾਏ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 8/24)

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ‘ਦਾਨ’ ਦੀ ‘ਸੇਵਾ’ ਇਖਲਾਕੀ ਫਰਜ਼ ਸਮਝ ਕੇ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ, ਚਾਉ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾ-ਭਾਵਨੀ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ‘ਸੇਵਾ’ ਕਰਕੇ ਮਨ ਭਲਾ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਕਰਾਨੇ ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ‘ਸੇਵਾ’ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

ਪਰ, ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਜਦ ਅਸੀਂ ‘ਦਾਨ’ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਪਿਛੇ ਸਾਡੀ—

ਕੋਈ ਗਰਜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
ਦੇਖਾ-ਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਬੱਧਾ-ਚੱਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਹਉਮੈ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਮਾਣ-ਵਡਿਆਈ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਨਿਵਰਤੀ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਜਮਾਂ ਦੀ ਸਜਾ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਸਵਰਗ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਲਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

‘One who works for what he eats, and gives some of what he has’ means earning through effort and toil and from that earning sharing or serving others (in need) is indeed called ‘sewa’ or service.

According to the (statement) ‘munificently confer favour on others’, giving things is also lofty service. This kind of service is the easiest – which we all, in one way or another, are doing in a small or big way, as is the case in

offering money
offering food
offering clothes
offering land
offering healing, etc.

In his composition Bhai Gurdas Ji, has this encouragement to offer about indulging in charity –

- 1 They practice the remembrance of Lords name, charity and ablutions. They walk in humility, speak sweetly, and eat the earning of their own hands. VBG 20/6
- 2 He speaks mildly, behaves humbly and even by giving something to somebody wishes good of others. VBG 8/24

If we participate in the ‘service’ of ‘charity’ as our moral responsibility, then through this happiness, joy and strength of faith arises and the mind feels good in doing this kind of ‘service’. He moves into a state of thankfulness in that an opportunity has arisen to do ‘service’.

But generally, when we give ‘charity’, behind this (the giving of charity)—

there is a selfish motive
it is done in imitation
we are forced into giving
we do it in egotism
we do it to gain respect and praise
we do it to satisfy our thirst
we do it to rid ourselves of diseases
we do it to hide our sins
we do it to save ourselves from jam, the couriers of death
we do it to gain a place in heaven.

ਸਤੀਆ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਉਪਜੇ ਦੇਣੇ ਕੇ ਵੀਚਾਰਿ ॥

ਦੇ ਦੇ ਮੰਗਹਿ ਸਹਸਾ ਗੁਣਾ ਸੌਭ ਕਰੇ ਸੰਸਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-466)

ਇਸ ਲਈ ਇਹੋ ਜਿਹਾ 'ਦਾਨ' ਨਿਹਫਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਲਕਿ ਫੌਕਾ ਕਰਮ ਕਾਂਡ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ।

ਇਸਨਾਨੁ ਦਾਨੁ ਜੇਤਾ ਕਰਹਿ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਖੁਆਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-34)

ਮਨਮੁਖ ਚੰਚਲ ਮਤਿ ਹੈ ਅੰਤਰਿ ਬਹੁਤੁ ਚਤੁਰਾਈ ॥

ਕੀਤਾ ਕਰਤਿਆ ਬਿਰਥਾ ਗਇਆ ਇਕ ਤਿਲੁ ਥਾਇ ਨ ਪਾਈ ॥

ਪੁੰਨ ਦਾਨ ਜੋ ਬੀਜਦੇ ਸਭ ਧਰਮਰਾਇ ਕੈ ਜਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-1414)

ਤੀਰਥ ਬਰਤ ਅਰੁ ਦਾਨ ਕਰਿ ਮਨ ਮਹਿ ਧਰੈ ਗੁਮਾਨੁ ॥

ਨਾਨਕ ਨਿਹਫਲ ਜਾਤ ਤਿਹ ਜਿਉ ਕੁੰਚਰ ਇਸਨਾਨ ॥ (ਪੰਨਾ-1428)

ਹੋਮ ਜੱਗ ਬਹੁ ਦਾਨ ਕਰਿ ਮੁਖ ਵੇਦ ਉਚਰਣੇ ।

ਕਰਮ ਧਰਮ ਭੈ ਭਰਮ ਵਿਚਿ ਬਹੁ ਜੰਮਣ ਮਰਣੇ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 38/12)

ਐਸਾ 'ਦਾਨ' ਜੀਵ ਲਈ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਾਡੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੱਠੇ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ।

ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਧਰਮ-ਅਸਥਾਨਾਂ ਅਤੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚ ਕੰਧਾਂ ਉੱਤੇ, ਫਰਸ਼ ਉੱਤੇ ਅਤੇ 'ਦਾਨ' ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਉੱਤੇ ਦਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਉ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ 'ਹਉਮੈ' ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੈ ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜੇਕਰ ਅਰਦਾਸੀਆ ਭੁੱਲ ਅਥਵਾ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨਾਲ ਕਿਸੇ 'ਦਾਨੀ' ਦਾ ਨਾਮ ਬੋਲਣਾ ਭੁੱਲ ਜਾਏ ਤਾਂ 'ਰੋਸ' ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾਉਂ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ ।

ਅਜ਼ੋਕੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ —

ਕਾਲਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ (black marketing) ਦੁਆਰਾ

ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੁਆਰਾ

ਧੱਕੇ ਸ਼ਾਹੀ ਦੁਆਰਾ

ਠੱਗੀ-ਠੱਗੀ ਦੁਆਰਾ

ਵੱਢੀ-ਖੌਰੀ ਦੁਆਰਾ

ਧੱਖੇ-ਬਾਜ਼ੀ ਦੁਆਰਾ

ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੁਆਰਾ

ਚੋਰੀ ਦੁਆਰਾ

ਲੁੱਟ-ਖਸੂਟ ਦੁਆਰਾ

1 In the minds of the virtuous, contentment is produced, thinking about their giving. They give and give, but ask a thousand-fold more, and hope that the world will honor them. 466

That is why 'charity' such as this remains fruitless. Instead it is reduced to a level of a hollow rite – ritual.

2 -they take their cleansing baths, and give to charity again and again, but they are ultimately consumed by their love of duality. 34

3 The intellect of the self-willed manmukh is fickle; he is very tricky and clever within. Whatever he has done, and all that he does, is useless. Not even an iota of it is acceptable. 1414

4 Those who make pilgrimages to sacred shrines, observe ritualistic fasts and make donations to charity while still taking pride in their minds - O Nanak, their actions are useless, like the elephant, who takes a bath, and then rolls in the dust. 1428

5 Besides burnt offerings and charities of many kinds, Vedic hymns are chanted. Getting stuck in such religious, ritualistic illusions, fear and doubt only leads to transmigration. VBG 38/12

This kind of charity, instead of being salvation giving, it feeds our ego.\

For example in places of worship and charitable organisations, the names of the donors are inscribed on their walls and floor. This indeed is the manifestation of egotism.

On the other hand if the person doing the ardas or making the supplication forgets to mention the name of the 'donor', then 'grievance' is expressed as to why the name was not mentioned.

These days money earned –

through black marketing

through corruption

through force

through cheating

through bribery

through deception

through smuggling

through theft

through looting and plunder

ਅਤੇ ਵਕਤ ਦੀ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਕੇ ਕੰਮ-ਚੋਰੀ ਦੁਆਰਾ ਤਨਖਾਹਾਂ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਦਾਨ-ਪੁੰਨ ਕਰਨ ਨੂੰ ਹੀ 'ਸੇਵਾ' ਸਮਝੀ ਬੈਠੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ 'ਦਾਨ-ਪੁੰਨ' ਕਰਨਾ 'ਸੇਵਾ' ਨਹੀਂ ਅਖਵਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਐਸਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨ ਬੇਅਰਥ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਲਕਿ 'ਦਾਨ' ਲਫਜ਼ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਰਨੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਪਖੰਡ' ਭੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਇਸੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪਈ ਹੋਈ ਹੈ।

ਜੇ ਮੌਹਾਕਾ ਘਰੁ ਮੁਹੈ ਘਰੁ ਮੁਹਿ ਪਿਤਰੀ ਦੇਇ ॥
ਅਗੈ ਵਸਤੁ ਸਿਵਾਣੀਐ ਪਿਤਰੀ ਚੋਰ ਕਰੇਇ ॥
ਵਢੀਅਹਿ ਹਥ ਦਲਾਲ ਕੇ ਮੁਸਫੀ ਏਹ ਕਰੇਇ ॥
ਨਾਨਕ ਅਗੈ ਸੋ ਮਿਲੈ ਜੇ ਖਟੇ ਘਾਲੇ ਦੇਇ ॥ (ਪੰਨਾ-472)

ਪਰ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ 'ਕਿਰਤ' ਅਖਵਾ ਘਾਲਣਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਦਾਨ ਸਫਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਗੁਰਮੁਖ ਜਨ ਹੀ 'ਭਾਈ ਲਾਲੋ' ਵਾਂਗ ਖੱਟ-ਘਾਲ ਕੇ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਇ ਦਾਨ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸਲੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ 'ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਕਿਛੁ ਹਥਹੁ ਦੇਇ' ਦੀ ਕਮਾਈ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸੇਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੇਵਾ ਘਾਲਿ ਵਿਰਲੇ ਘਾਲੀਐ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 3/14)
ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਦਇਆ ਧਰਮੁ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ਦਿੜਾਇਆ ।
ਗੁਰਸਿਖਿ ਲੈ ਗੁਰਸਿਖੁ ਸਦਾਇਆ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 11/3)
ਮਿਠਾ ਬੋਲਣ ਨਿਵ ਚਲਣੁ ਹਥਹੁ ਦੇਣਾ ਸਹਜ ਸੁਹੇਲਾ ।
ਗੁਰਮੁਖਿ ਸੁਖ ਫਲੁ ਨੇਹੁ ਨ ਵੇਲਾ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 12/16)
ਮਾਇਆ ਵਿਚਿ ਉਦਾਸ ਕਰਿ ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ਦਿੜਾਇਆ ।
ਬਾਰਹ ਪੰਥ ਇਕਤ੍ਰ ਕਰਿ ਗੁਰਮੁਖਿ ਗਾਡੀ ਰਾਹੁ ਚਲਾਇਆ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.18/14)
ਨਾਮੁ ਦਾਨੁ ਇਸਨਾਨੁ ਕਰਮ ਕਮਾਇਆ ।
ਨਿਵ ਚਲਣੁ ਮਿਠ ਬੋਲ ਘਾਲਿ ਖਵਾਇਆ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 20/6)
ਗੁਰਸਿਖੀ ਦਾ ਰਾਹੁ ਏਹੁ ਗੁਰਮੁਖਿ ਚਾਲ ਚਲੈ ਸੋ ਦੇਖੈ ।
ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਗੁਰ ਉਪਦੇਸੁ ਅਵੇਸੁ ਵਿਸੇਖੈ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.28/6)
ਮਿਠਾ ਬੋਲਣ ਨਿਵ ਚਲਣੁ ਹਥਹੁ ਦੇ ਕੈ ਭਲਾ ਮਨਾਏ ।
ਬੋੜਾ ਸਵਣਾ ਖਾਵਣਾ ਬੋੜਾ ਬੋਲਣੁ ਗੁਰਮਤਿ ਪਾਏ ।
ਘਾਲਿ ਖਾਇ ਸੁਕ੍ਰਿਤੁ ਕਰੈ ਵਡਾ ਹੋਇ ਨ ਆਪੁ ਗਣਾਏ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 28/15)

and through dilly dallying and malingering and from such earnings giving to charity indeed appears to be regarded as 'sewa' or service.

Doing this form of 'charity' cannot be called 'sewa' and the making of such donations serves no purpose. We are in fact debasing the word 'charity'. It can also be called hypocrisy. The masses are deluded by this fallacy.

- 1 *The thief robs a house, and offers the stolen goods to his ancestors. In the world hereafter, this is recognized, and his ancestors are considered thieves as well. The hands of the go-between are cut off; this is the Lord's justice. O Nanak, in the world hereafter, that alone is received, which one gives to the needy from his own earnings and labour.* 472

Only the donation given from the earnings earned through ones own righteous labour can be beneficial.

Rare is the guru-orientated being like 'Bhai Lalao' who spontaneously donates through the righteous efforts of his own labour and in the true sense of the word only he is engaged in 'sewa' or service who 'works for what he eats, and gives or shares some of what he has'.

- 2 *Rare are those who attain the sense of discipline and service.* VBG 3/14
- 3 *Instead, the Guru makes him practise truth, contentment, dharma, name, charity and ablution. Adopting the teachings of the Guru, the individual is called a Sikh of the Guru.* VBG11/3
- 4 *A mild spoken, humble and giver through his hands moves in equipoise and remains happy. Ever new love of devotion to the Lord keeps the gurmukhs happy.* VBG 12/16
- 5 *They were kept detached amidst maya and were made to understand the importance of that holy name, charity and ablution. Gathering the twelve sects together, he prepared a high path of gurmukhs.* VBG 18/14
- 6 *They practice the remembrance of Lords name, charity and ablutions. They walk in humility, speak sweetly, and eat the earning of their own hands.* VBG 20/6
- 7 *Sikh living means following the footsteps of gursikhs. One should eat the fruit of one's own labour, do service and could always remain inspired by the teachings of the Guru.* VBG28/6
- 8 *He speaks sweetly, moves humbly and giving away something by his hands for the well being of others feels happy. Sleeping and eating moderately he, according to the teachings of the Guru, also does not speak much. He toils to earn, performs good deeds and though being great never gets his greatness noticed.* VBG 28/15

ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਉਲਟ ਜੋ ਜੀਵ ਸਿਰਫ ਮਾਇਆ ਇਕਤੁ ਕਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਖਚਤ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਕਾਰਜਾਂ ਨਿਮਿਤ 'ਦਾਨ' ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ—ਐਸੇ 'ਕ੍ਰਿਪਨ' ਅਥਵਾ 'ਸੂਮਾਂ' ਬਾਬਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇਉਂ ਤਾੜਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ—

ਸਾਕਤ ਬੰਧ ਭਏ ਹੈ ਮਾਇਆ ਬਿਖੁ ਸੰਚਹਿ ਲਾਇ ਜਕੀੜਾ ॥

ਹਰਿ ਕੈ ਅਰਥਿ ਖਰਚਿ ਨਹ ਸਾਕਹਿ ਜਮਕਾਲੁ ਸਹਹਿ ਸਿਰਿ ਪੀੜਾ ॥ (ਪੰਨਾ-698)

ਧਾਇ ਧਾਇ ਕ੍ਰਿਪਨ ਸੂਮੁ ਕੀਨੋਂ ਇਕਤੁ ਕਰੀ ਹੈ ਮਾਇਆ ॥

ਦਾਨ ਪੁੰਨੁ ਨਹੀਂ ਸੰਤਨ ਸੇਵਾ ਕਿਤ ਹੀ ਕਾਜਿ ਨ ਆਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-712)

ਕਿਸੇ ਕਵੀ ਨੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ 'ਸੂਮਾਂ' ਬਾਬਤ ਇਉਂ ਕਟਾਖ, ਵਰਤਿਆ ਹੈ—

ਦਾਨ ਬਿਨ ਦਰਬ ਨਿਦਾਨ ਠਹਰਾਤ ਕੋਨ

ਗਯਾਨ ਬਿਨ ਯਸ ਅਪਯਸ ਕਰ ਕਰਗੇ ।

'ਕਵਿਰਾਯ' ਸੰਤਨ ਸੁਭਾਇ ਸੁਨੇ ਸੂਮਨ ਕੇ

ਧਰਮ ਬਿਹੂਨੇ ਧਨ ਧਰਾ ਧਰ ਧਰਗੇ ।

'ਸੇਵਾ' ਜੀਵਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਜਰੂਰੀ ਅੰਗ ਹੈ । ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਸੇਵਾ' ਬਾਬਤ ਤਾਕੀਦੀ ਹੁਕਮ ਹੈ—

ਸੁਖੁ ਹੋਵੈ ਸੇਵ ਕਮਾਣੀਆ ॥

ਸਭ ਦੁਨੀਆ ਆਵਣ ਜਾਣੀਆ ॥

ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ ॥

ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ ॥ (ਪੰਨਾ-26)

'ਸੇਵਾ' ਕਈ ਪ੍ਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕਈ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ—

ਅਨਿਕ ਭਾਂਤਿ ਕਰਿ ਸੇਵਾ ਕਰੀਐ ॥

ਜੀਉ ਪ੍ਰਾਨ ਧਨੁ ਆਗੈ ਧਰੀਐ ॥ (ਪੰਨਾ-391)

1. ਸਰੀਰਕ ਸੇਵਾ—

ਇਹ ਸੇਵਾ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ—

ਭਾਂਡੇ ਮਾਂਜਣੇ,

ਪੀਹਣਾ ਕਰਣਾ

ਲੰਗਰ ਪਕਾਉਣਾ

ਪੱਖਾ ਫੇਰਨਾ

ਪਾਣੀ ਢੋਣਾ

ਕਪੜੇ ਧੋਣੇ

Totally opposed to this, those people who are engaged in amassing money, those who do not 'donate' towards charity and religious purposes – this is how Gurbani admonishes such misers –

1 *The faithless cynics are bound and gagged in the chains of Maya; they are actively engaged, gathering in the poisonous wealth. They cannot spend this in harmony with the Lord, and so they must endure the pain which the Messenger of Death inflicts upon their heads.* 698

2 *With great effort and exertion, the miser works to gather in the riches of Maya. He does not give anything in charity or generosity, and he does not serve the Saints; his wealth does not do him any good at all.* 712

A poet has used this sarcasm against such 'misers' –

Without charity those who ceaselessly engage in amassing wealth, Without awareness they render worthless what is essentially worthwhile. The divine in the poet upon hearing this tendency in the miser, proclaims, without spiritual realisation, the miser departs leaving behind the amassed wealth unused.

'Service' is an essential aspect of a successful life. In Gurbani there is mandatory command pertaining to 'service' –

3 *you shall find peace, doing seva (selfless service). All the world continues coming and going in reincarnation. ||3|| In the midst of this world, do seva, and you shall be given a place of honor in the Court of the Lord.* 26

A variety of service can be done in a variety of ways –

4 *Serve Him in many different ways; Dedicate your soul, your breath of life and your wealth to Him.* 391

1 Physical Service -

This service is done with the body, as in –

washing dishes

grinding grain

cooking food

fanning with a fan

carrying water

washing clothes

ਝਾੜੂ ਦੇਣਾ
ਸਫਾਈ ਕਰਨੀ

ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਥਵਾ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸੰਦਰ ਬਣਾਉਣੇ, ਆਦਿ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ 'ਸੇਵਾ' ਕਰਨੀ ।

ਕਮਾਵਾ ਤਿਨ ਕੀ ਕਾਰ ਸਰੀਰੁ ਪਵਿਤੁ ਹੋਇ ॥
ਪਖਾ ਪਾਣੀ ਪੀਸਿ ਬਿਗਸਾ ਪੈਰ ਧੋਇ ॥ (ਪੰਨਾ-518)

ਪਾਣੀ ਪੀਹਣ ਘਤਿ ਸੇਵਾ ਘਾਲੀਐ ॥ (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 3/8)

ਤਪੜੁ ਝਾੜਿ ਵਿਛਾਇ ਧੂੜੀ ਨਾਇਆ ।
ਕੋਰੇ ਮਟ ਅਣਾਇ ਨੀਰੁ ਭਰਾਇਆ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.20/10)

ਪਾਣੀ ਪਖਾ ਪੀਹਣਾ ਨਿਤ ਕਰੈ ਮਜੂਹੀ ।
ਤਪੜੁ ਝਾੜਿ ਵਿਛਾਇਦਾ ਚੁਲਿ ਝੋਕਿ ਨ ਝੂਰੀ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ.27/19)

ਜੋ ਮਨੁਖ ਸਰੀਰਕ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ-ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਬਤ ਸਖਤ ਤਾੜਨਾ ਭੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ
ਮਿਥਿਆ ਤਨ ਨਹੀਂ ਪਰਉਪਕਾਰਾ ॥ (ਪੰਨਾ-269)

ਸਰੀਰੁ ਜਲਉ ਗੁਣ ਬਾਹਰਾ ਜੋ ਗੁਰ ਕਾਰ ਨ ਕਮਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-651)

ਵਿਣੁ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰਿਯੁ ਹਥ ਪੈਰ ਹੋਰ ਨਿਹਫਲ ਕਰਣੀ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 27/10)

2. ਮਾਨਸਿਕ ਸੇਵਾ—

ਉਪਰਲੇ ਕਿਸਮ ਦੀ 'ਸਰੀਰਕ' ਅਤੇ ਮਾਇਕੀ 'ਦਾਨ' ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੌਖੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਆਮ ਸਾਧਾਰਨ ਲੋਕ ਭੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ । ਪਰ ਮਾਨਸਿਕ ਸੇਵਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਥਵਾ ਅਪਣੇ 'ਆਪੇ' ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਅੰਦਰਲਾ 'ਆਪਾ' ਭੇਟ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਥਵਾ ਆਪਣਾ 'ਆਪਾ' ਵਾਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

ਸਰੀਰਕ ਸੇਵਾ ਲਾਭ ਦਾਇਕ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਨਸਿਕ ਸੇਵਾ ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਭੀ ਸ੍ਰੇਸ਼ਟ ਅਤੇ ਉਤਮ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ 'ਆਪੇ' ਦੀ ਸਾਂਝ ਅਥਵਾ ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ—

ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ
ਇਖਲਾਕ ਸਿਖਾਉਣਾ
ਦੂਜੇ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣਾ
ਉਪਕਾਰ ਕਰਨਾ

L95.8

sweeping
cleaning

and making temples for religious or society's welfare, etc including doing numerous 'service' in many other ways.

1 *Serving them, my body is purified.
I wave the fans over them, and carry water for them; I grind the corn for them, and washing their feet, I am overjoyed.* 518

2 *Becoming egoless they serve the sangat, congregation, by bringing water, grinding corn etc. for it.* VBG 3/8

3 *They bring unused pitchers and fill them with water (to get it cold)
Sweeping and spreading the sitting mats they bathe in the dust of the holy congregation.* VBG20/10

4 *He fetches water, fans the congregation, grinds flour (for latigar) and does all manual jobs.
He cleanses and spreads the sheets and gets not dejected while putting fire in the hearth.* VBG 27/19

Those people who do not do physical sewa – they are being severely admonished

5 *False is the body which does not do good to others.*269

6 *That body burns, which has no virtue, and which does not serve the Guru.* 651

7 *Without service, cursed are the heads, and feet, and useless are other deeds.* VBG 27/10

2 Mental Service -

'Physical' and 'mental' service mentioned above is easy which even ordinary people are able to do. But mental service is that which entails the exchange of cultivated personality or our very own virtues, the 'offering' of our own internal 'self', or the sacrifice of our own self.

Physical service is beneficial, but mental service is even more superior and lofty because in it, on a mental level, there is an exchange or interaction of the 'innate self', as in –

teaching of knowledge
teaching character
being of use or help to another
doing good

L95.8

ਹਮਦਰਦੀ ਕਰਨੀ
 ਸੁਭ ਕਾਮਨਾ ਕਰਨੀ
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਣੀ
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣੀ
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਸਿਖਾਉਣੇ
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤਰਿਕ ਭਾਵ ਦਸਣੇ
 ਕਥਾ-ਵਾਰਤਾ ਕਰਨੀ
 ਕੀਰਤਨ ਕਰਨਾ
 ਕੀਰਤਨ ਸਿਖਾਉਣਾ
 ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਲੇਖ ਲਿਖਣੇ
 ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥ ਲਿਖਣੇ
 ਸਤਸੰਗ ਵੱਲ ਪ੍ਰੇਰਨਾ
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਵੱਲ ਲਾਉਣਾ
 ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਦਸਣੀ, ਆਦਿ ।
 ਓਦਿ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਾਣੀ ਥੰਨਿ ਜਨ ਹਹਿ
 ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਹਿ ਪਰਉਪਕਾਰਿਆ ॥

(ਪੰਨਾ-311)

being sympathetic
 sending well wishes
 writing Gurbani
 teaching Gurbani
 teaching the meanings of Gurbani
 teaching the innate meanings of Gurbani
 giving discourses
 doing kirtan
 teaching kirtan
 writing articles on Guru's teaching
 writing books on Guru's teaching
 encouraging one to participate in satsang or true company
 to link one to Gurbani
 to talk about the aim of life etc.

ਗੁਨ ਗਾਇ ਸੁਨਿ ਲਿਖਿ ਦੇਇ ॥
 ਸੋ ਸਰਬ ਫਲ ਹਰਿ ਲੇਇ ॥
 ਕੁਲ ਸਮੂਹ ਫਰਤ ਉਧਾਰੁ ॥
 ਸੰਸਾਰੁ ਉਤਰਸਿ ਪਾਰਿ ॥

(ਪੰਨਾ-838)

- 1 Blessed is that mortal being, who shares the Teachings for the good of others. 311
- 2 One who sings the Glorious Praises of the Lord, and hears them, and writes them, receives all fruits and rewards from the Lord. He saves all his ancestors and generations, and crosses over the world-ocean. 838

ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਿ ਪੌਥੀਆ ਤਾਲ ਮ੍ਰਿਦੰਗ ਰਬਾਬ ਵਜਾਵੈ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 6/12)
 ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਿ ਸਿਖਿ ਲਿਖਿ ਲਿਖਾਇਆ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 20/6)
 ਗੁਰਸਿਖੀ ਦਾ ਲਿਖਣਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਸੁਣਿ ਸਮਝੈ ਲਿਖੈ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 28/5)
 ਜੇਸੇ ਸਤ ਮੰਦਰ ਕੰਚਨ ਕੇ ਉਸਾਰ ਦੀਨੇ
 ਤੈਸਾ ਪੁੰਨ ਸਿਖ ਕਉ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਸਿਖਾਏ ਕਾ ॥ (ਕ.ਭਾ.ਗੁ. 673)

- 3 Who copy the Guru's hymns and play the cymbals, the mirdang, a small drum, and the rebeck in the company of holy. VBG6/20
- 4 They listen to, write and make others write the hymns of the Gurus. VBG30/6
- 5 Writing about Sikh life is to go on listening, understanding and continuously writing. VBG 28/5
- 6 Just as a hundred temples raised in gold are given away in charity, its reward is equal to teaching one hymn of Gurbani to a Guru's Sikh. KBG 673

ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਐਸੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ—ਉਦੋਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਥਵਾ ਅਪਣੇ 'ਆਪੇ' ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਦੇ ਹਾਂ, ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਪਣਾ 'ਆਪਾ' ਵਾਰਦੇ ਹਾਂ ।

When we do mental service – at that moment we are sharing the virtues of our personality or we are sharing a part of our 'self' with people, in other words we are sacrificing our 'self'.

ਐਸੀ ਡੂੰਘੀ ਮਾਨਸਿਕ ਸੇਵਾ ਬੜੀ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਉੱਚਾ ਕਰਨ ਲਈ 'ਸੇਧ' ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਲਿਆਨਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

Such deep mental service is very beneficial. It gives direction to people to uplift their life. It is liberating.

ਅਸੀਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸੇਵਾ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਸਿਕ ਸਤਹ ਤੇ —

‘ਸੰਗ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

‘ਸੰਗਤ’ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

‘ਮਿਲ-ਜੋਲ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

‘ਵਣਜ-ਵਪਾਰ’ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ।

‘ਲੇਵਾ-ਦੇਵੀ’ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਮਿਲਵਰਤਣ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

‘ਦਿਲਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ’ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

‘ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿਆਈ’ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ।

3. ਆਤਮਿਕ ਸੇਵਾ —

ਇਹ ਤ੍ਰੈ-ਗੁਣਾਂ ਤੋਂ ਉਪਰ ਉੱਠ ਕੇ ‘ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲਾਂ’ ਦੀ ਖੋਲ ਹੈ । ਮੌਹ-ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਪਲਚਦੀ ਅਤੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਖਿਆਂ ਵਿਚ ਭਟਕਦੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ‘ਹੋਣਹਾਰ ਅਭਿਲਾਖੀ ਰੂਹ’ ਨੂੰ ਮਾਇਕੀ ਮੰਡਲ ਦੇ ਹਨੇਰ-ਖਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਅਨੁਭਵੀ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਆਤਮਿਕ ਜੀਵਨ-ਸੇਧ ਦੇ ਕੇ ਆਤਮ-ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਲਾਉਣਾ ਹੀ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਸੇਵਾ ਹੈ ।

ਜਨਮ ਮਰਣ ਦੁਹਰੂ ਮਹਿ ਨਾਹੀ ਜਨ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਆਏ ॥

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ ॥ (ਪੰਨਾ-749)

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ‘ਸੇਵਾ’ ਦੇ ਪਿਛੇ ਕੋਈ ਨ ਕੋਈ —

ਮਾਇਕੀ

ਧਾਰਮਿਕ

ਆਤਮਿਕ

ਭਾਵਨਾ (motivation) ਹੁੰਦੀ ਹੈ ।

ਇਹਨਾਂ ‘ਭਾਵਨਾਵਾਂ’ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੀ ‘ਸੇਵਾ’ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਫਲ ਭੋਗਦੇ ਹਾਂ ।

ਏਕ ਨਦਰਿ ਕਰਿ ਵੇਖੈ ਸਭ ਉਪਰਿ

ਜੇਹਾ ਭਾਉ ਤੇਹਾ ਫਲੁ ਪਾਈਐ ॥

(ਪੰਨਾ-602)

ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਦੀ ਸੇਵਾ —

ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ‘ਰੀਸ’ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Through such mental service, at the mental level —

‘communion’ takes place.

‘companionship’ takes place.

‘rapport’ takes place.

‘transaction-exchange’ takes place.

‘exchange’ takes place.

cooperation takes place.

sharing of hearts takes place.

the state ‘I get along with everyone’ comes into being.

3 Spiritual Service -

This is the play of the ‘spiritual realms’ (a stage that comes once we) rise above the three phased disposition (of materialism). Extricating a developing soul, which is entangled in the me-mineness and suffering away in the doubt-fallacies, from the arena of the darkness of the materialistic realm, and giving it true divine life-direction through divine intuitional knowledge, is indeed the divine service of the spiritual realm.

- 1 *Those generous, humble beings are above both birth and death. They give the gift of the soul, and practice devotional worship; they inspire others to meet the Lord.*
749

Behind every form of sewa or service there is some —

materialistic

religious

spiritual

motivation.

According to these motivations we do many different types of sewa and reap the fruits.

- 2 *He looks alike upon all with His Glance of Grace, but people receive the fruits of their rewards according to their love for the Lord.*
602

Imitative sewa —

We watch people and then ‘imitate’ them.

ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੰਤਵ ਜਾਂ 'ਭੇਦ' ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਰਸਮ-ਰਿਵਾਜ, ਕਰਮ-ਕਾਂਡ, ਪਰਉਪਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਸਭ ਕਰੇ ਮਨਮੁਖਿ ਬੁਝ ਨ ਪਾਇ ॥

ਜਿਨ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹਿਰਦਾ ਸੁਖੁ ਹੈ ਸੇਵ ਪਈ ਤਿਨ ਥਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-28)

ਕਬੀਰ ਠਾਕੁਰੁ ਪੂਜਹਿ ਮੌਲਿ ਲੇ ਮਨ ਹਠਿ ਤੀਰਥ ਜਾਇ ॥

ਦੇਖਾ ਦੇਖੀ ਸ੍ਰਾਂਗੁ ਧਰਿ ਭੂਲੇ ਭਟਕਾ ਖਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-1371)

ਸੋਦੇ-ਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸੇਵਾ—

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਸਾਡੀ 'ਸੇਵਾ' ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿਚ ਹੀ ਗਿਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਨਿਜੀ ਸੁਆਰਥ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜਾਂ ਵਡਿਆਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਜਾਂ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਰਮ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ—

ਦੁਖਾਂ ਦੀ ਨਿਵਾਰਤੀ ਲਈ
ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਦੇ ਇਲਾਜ ਲਈ
ਜਾਇਜ਼-ਨਾਜਾਇਜ਼ ਗ਼ਰਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ
ਤਿਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ
ਵਾਹ-ਵਾਹ ਖੱਟਣ ਲਈ

ਹੀ—

ਪਾਠ-ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ-ਕਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ
ਕਰਮ-ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਦਾਨ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ
ਸੁੱਖਣਾ ਸੁੱਖਦੇ ਹਾਂ
ਜਪ-ਤਪ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ
ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਨੋਕੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ
ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਰੱਬ ਜਾਂ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਨਾਲ 'ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ' ਹੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਧਰਮ ਭੀ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸੋਦੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਇਕੀ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਾਡੀਆਂ ਗ਼ਰਜ਼ਾਂ ਵੱਧਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ—ਤਿਉਂ-ਤਿਉਂ ਇਹਨਾਂ ਦੀ
L95.11

We have no knowledge of its purpose or 'reason'. In this group many types of traditions, rites and rituals, rendering of service and many other doubt-fallacies are prevalent.

1 They all show off and pretend, but the self-willed manmukhs do not understand. Those Gurmukhs who are pure of heart-their service is accepted. 28

2 Kabeer, some buy idols and worship them; in their stubborn-mindedness, they make pilgrimages to sacred shrines. They look at one another, and wear religious robes, but they are deluded and lost. 1371

The sewa of 'Bargaining'—

Generally the 'sewa' that we normally do belongs to this group. We serve people or deities-demi-gods to fulfil our own selfish ends or to gain praise. In the same way in religious institutions – it is only

for the sake of freeing oneself from pain and suffering
for the treatment of diseases
for the sake of fulfilling legitimate-illegitimate personal needs
for fulfilling our desires
for seeking praise

that we

do paath-worship or get it done
initiate or do something
give to charity
make vows
meditate and observe penance
make sacrifices
make pilgrimages
do good
render service.

All these are nothing but transactions or negotiations with god or deities and demi-gods. The so called religions of the whole world are indeed involved in preaching this type of religious bargaining and deriving materialistic benefit.

As our selfish desires keep increasing – at the same pace
L95.11

ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਧਾਰਮਿਕ 'ਸੌਦੇ ਬਾਜ਼ੀ' ਭੀ ਵੱਧਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਲੋੜ (demand and supply) ਅਨੁਸਾਰ 'ਸੌਦੇ-ਬਾਜ਼ੀ' ਦੀਆਂ 'ਦੁਕਾਨਾਂ' ਯਾ 'ਅੱਡੇ' ਭੀ ਵੱਧਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮੰਡੀਆਂ ਵਿਚ ਬੜੇ 'ਗਰਮ-ਗਰਮ' ਸੌਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੂਬ ਗਹਿਮਾ-ਗਹਿਮੀ ਲਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਕ ਦੁਕਾਨ ਤੋਂ ਗਰਜ਼ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੂਜੀ ਕਿਸੀ ਹੋਰ ਦੁਕਾਨ ਤੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਵੱਧ-ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੋਲੀ-ਭਾਲੀ ਜਨਤਾ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਧਾਰਮਿਕ 'ਸੌਦੇ-ਬਾਜ਼ੀ' ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗਲਤਾਨ ਹੋ ਕੇ ਅਸਲੀ ਆਤਮਿਕ 'ਜੀਵਨ ਸੇਧ' ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਵੇਸਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਝੂਠੀ ਤਸੱਲੀ ਦੇ ਕੇ 'ਸੇਵਕ', 'ਪਰਉਪਕਾਰੀ' ਅਤੇ 'ਭਲਾ-ਭਲੇਰਾ' ਹੋਣ ਦਾ ਝੂਠਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਦੂਜੇ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਰਮਾਤਮਾ, ਗੁਰੂਆਂ, ਅਵਤਾਰਾਂ, ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਸਾਧਾਂ-ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ—

ਦੁਕਾਨਦਾਰ (shop keeper)

ਹੀ ਸਮਝਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ—

ਸੌਦੇ-ਬਾਜ਼ੀ (bargaining)

ਵਾਲਾ ਹੀ ਵਰਤ-ਵਰਤਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਸਾਨੂੰ ਇਸ 'ਧਾਰਮਿਕ ਸੌਦੇ ਬਾਜ਼ੀ' ਦੇ ਪਖੰਡ ਦੀ ਬਾਬਤ ਇਉਂ ਤਾੜਨਾ ਕਰਦੀ ਹੈ—

ਬਹੁ ਤਾਲ ਪੂਰੇ ਵਾਜੇ ਵਜਾਏ ॥

ਨਾ ਕੋ ਸੁਣੇ ਨ ਮੰਨਿ ਵਸਾਏ ॥

ਮਾਇਆ ਕਾਰਣਿ ਪਿੜ ਬੇਧਿ ਨਾਚ

ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਦੁਖੁ ਪਾਵਣਿਆ ॥ (ਪੰਨਾ-122)

ਸਤੀਆ ਮਨਿ ਸੰਤੋਖੁ ਉਪਜੈ ਦੇਣੈ ਕੇ ਵੀਚਾਰਿ ॥

ਦੇ ਦੇ ਮੰਗਹਿ ਸਹਸਾ ਗੁਣਾ ਸੋਭ ਕਰੇ ਸੰਸਾਰੁ ॥ (ਪੰਨਾ-466)

ਕੋਟਿ ਮਧੇ ਕੋ ਵਿਰਲਾ ਸੇਵਕੁ ਹੋਰਿ ਸਗਲੇ ਬਿਉਹਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ-495)

ਪੰਡਿਤ ਜੋਤਕੀ ਸਭਿ ਪੜਿ ਪੜਿ ਕੂਕਦੇ ਕਿਸੁ ਪਹਿ ਕਰਹਿ ਪੁਕਾਰਾ ਰਾਮ ॥

ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਅੰਤਰਿ ਮਲੁ ਲਾਗੈ ਮਾਇਆ ਕੇ ਵਾਪਾਰਾ ਰਾਮ ॥

ਮਾਇਆ ਕੇ ਵਾਪਾਰਾ ਜਗਤਿ ਪਿਆਰਾ ਆਵਣਿ ਜਾਣਿ ਦੁਖੁ ਪਾਈ ॥

religious 'negotiations' too keep increase to enable their fulfilment. According to demand and supply the 'shops' or 'centres' of transactions too are on the increase and indeed flourishing. In these religious bazars 'hot' transactions take place and the hustle and bustle reigns. If the personal need is not fulfilled from one shop, we move on to another shop and whole heartedly proceed to do sewa or render service.

In this way the innocent and simple people by getting entangled in the doubt-fallacy of such religious 'transactions' they forget the real spiritual 'life-direction' and become negligent or indifferent. In such a state of doubt-fallacy we give ourselves a false sense of confidence by falsely claiming that we are 'rendering service' or are being 'virtuous'.

In other words we have regarded, the Primal Being', Gurus, deities-demigods and saints to be nothing more than a —

Shop Keeper

and our interaction with them (is purely) one of

Bargaining.

Gurbani admonishes us as follows about the hypocrisy of such 'religious bargaining' —

- 1 *One may beat upon and play all sorts of instruments, but no one will listen, and no one will enshrine it in the mind. For the sake of Maya, they set the stage and dance, but they are in love with duality, and they obtain only sorrow.* 122
- 2 *In the minds of the virtuous, contentment is produced, thinking about their giving. They give and give, but ask a thousand-fold more, and hope that the world will honour them.* 466
- 3 *Out of millions, hardly anyone is a servant of the Lord. All the others are mere traders.* 495
- 4 *All the religious scholars and astrologers read and study, and argue and shout. Who are they trying to teach? The filth of attachment to Maya clings to their hearts; they deal in Maya alone. They love to deal in Maya in this world; coming and going, they suffer in pain.*

ਬਿਖੁ ਕਾ ਕੀੜਾ ਬਿਖੁ ਸਿਉ ਲਾਗਾ ਬਿਸੁ ਮਾਹਿ ਸਮਾਈ ॥ (ਪੰਨਾ-571)

ਮੂਰਖ ਅੰਧੇ ਤੂੰ ਗੁਣ ਸੇਵਹਿ ਮਾਇਆ ਕੈ ਬਿਉਹਾਰੀ ॥ (ਪੰਨਾ-1246)

ਇਤਨੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਤੇ ਇਹੋ ਜੇਹੀ ਸਖਤ ਤਾੜਨਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਇਸ ਮਾਇਕੀ ਸੰਦੇਬਾਜੀ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚੋਂ ਅਜੇ ਤਾਂਈਂ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕੇ ।

ਮੌਹ-ਮਮਤਾ ਦੀ ਸੇਵਾ—

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ 'ਹੁਕਮ' ਅਨੁਸਾਰ ਗ੍ਰਹਿਸਤੀ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤੇ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂਆਪਣੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ, ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਪਤੀ-ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ, ਪਰਵਰਿਸ਼ ਅਤੇ 'ਸੇਵਾ-ਸੰਭਾਲ' ਕਰਨੀ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ।

ਇਹਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦਾ 'ਮੇਲ' ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ । ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਹਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਭੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀ 'ਦਾਤ' ਸਮਝ ਕੇ ਹੀ ਤਨੋ-ਮਨੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਕਰਨੀ ਸਾਡਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ।

ਮਾਈ ਬਾਪ ਪੁਤ੍ਰ ਸਭਿ ਹਰਿ ਕੇ ਕੀਏ ॥

ਸਭਨਾ ਕਉ ਸਨਬੰਧੁ ਹਰਿ ਕਰਿ ਦੀਏ ॥ (ਪੰਨਾ-494)

ਜਿਨਿ ਦੀਏ ਤੁਧੁ ਬਾਪ ਮਹਤਾਰੀ ॥

ਜਿਨਿ ਦੀਏ ਭ੍ਰਾਤ ਪੁਤ ਹਾਰੀ ॥

ਜਿਨਿ ਦੀਏ ਤੁਧੁ ਬਨਿਤਾ ਅਰੁ ਮੀਤਾ ॥ (ਪੰਨਾ 913)

ਪਰ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਸੰਬੰਧੀਆਂ ਦੀ ਮੈਂ-ਮੇਰੀ ਦੁਆਰਾ 'ਅਪਣਤ' ਜਤਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਇਹੀ 'ਪਿਆਰ' ਅਪਣਤ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ 'ਮੌਹ' ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ । ਇਸ ਮੌਹ-ਮਮਤਾ ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਪਲਚ-ਪਲਚ ਕੇ ਆਪਣਾ ਅਮੋਲਕ ਜੀਵਨ ਖੁਆਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ।

ਮਨਮੁਖੁ ਜਾਣੈ ਆਪਣੇ ਧੀਆ ਪੁਤ ਸੰਜੋਗ ॥

ਨਾਰੀ ਚੇਖਿ ਵਿਗਾਸੀਅਹਿ ਨਾਲੇ ਹਰਖ ਸੁ ਸੰਗੁ ॥ (ਪੰਨਾ-63)

ਪਲਚਿ ਪਲਚਿ ਸਗਲੀ ਮੁਈ ਝੁਠੈ ਧੰਧੈ ਮੋਹੁ ॥ (ਪੰਨਾ-133)

ਕਰਮ ਧਰਮ ਸਭਿ ਬੰਧਨਾ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਸਨਬੰਧੁ ॥

ਮਮਤਾ ਮੋਹੁ ਸੁ ਬੰਧਨਾ ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤੁ ਸੁ ਧੰਧੁ ॥ (ਪੰਨਾ-551)

ਜੇਤਾ ਮੋਹੁ ਪਰੀਤਿ ਸੁਆਦ ॥

ਸਭਾ ਕਾਲਖ ਦਾਗਾ ਦਾਗ ॥ ਪੰਨਾ-(662)

The worm of poison is addicted to poison; it is immersed in manure. 571

1 *The blind fools serve the three gunas, the three dispositions; they deal only with Maya. 1243*

In spite of so much preaching and such strong admonishment we have been unable to extricate ourselves from the doubt-fallacy of materialistic bargaining to this date.

The sewa of attachment-possessiveness –

According to the 'command' of the Timeless Being while living the life of a householder, it is our responsibility to take care, provide, nurture and render service towards our parents, brother and sister, wife-husband and children.

The 'connection' of these relatives with us has taken place according to the Divine command or Law. This is why we need to regard these relatives as a 'gift' from the Timeless Being and it is our responsibility to render service and take care of them whole-heartedly.

2 *Mother, father and sons are all made by the Lord; the relationships of all are established by the Lord. 494*

3 *He gave you your mother and father; He gave you your charming children and siblings; He gave you your spouse and friends; 913*

But when we make these relatives notice the

But when we experience the 'closeness' of me-mineness of these relatives, then this 'love' gripped in the clutches of closeness become 'attachment'. Entangled and enmeshed in the doubt-fallacy of this attachment-possessiveness we waste away this precious life of ours.

4 *The self-willed manmukh looks upon his daughters, sons and relatives as his own. Gazing upon his wife, he is pleased. But along with happiness, they bring grief. 63*

5 *Entangled and enmeshed in the love of false occupations, the whole world is perishing. 133*

6 *Rituals and religions are all just entanglements; bad and good are bound up with them. Those things done for the sake of children and spouse, in ego and attachment, are just more bonds. 551*

7 *These worldly attachments, loves and pleasurable tastes, all are just black stains. 662*

ਜੇਤਾ ਮੌਹੁ ਹਉਮੈ ਕਰਿ ਭੁਲੇ ਮੇਰੀ ਮੇਰੀ ਕਰਤੇ ਛੀਨਿ ਖਰੇ ॥
 ਤਨੁ ਧਨੁ ਬਿਨਸੈ ਸਹਸੈ ਸਹਸਾ
 ਫਿਰਿ ਪਛੁਤਾਵੈ ਮੁਖਿ ਧੂਰਿ ਪਰੇ ॥ (ਪੰਨਾ-1014)

ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤੁ ਮੋਹੁ ਹੇਤੁ ਹੈ ਸਭੁ ਦੁਖੁ ਸਬਾਇਆ ॥
 ਜਮਦਾਰਿ ਬਧੇ ਮਾਰੀਅਹਿ ਭਰਮਹਿ ਭਰਮਾਇਆ ॥ (ਪੰਨਾ-1248)

ਮਨਮੁਖ ਸੇਵਾ ਜੋ ਕਰੇ ਦੂਜੈ ਭਾਇ ਚਿਤੁ ਲਾਇ ॥
 ਪੁਤ੍ਰ ਕਲਤੁ ਕੁਟੰਬੁ ਹੈ ਮਾਇਆ ਮੋਹੁ ਵਧਾਇ ॥
 ਦਰਗਹਿ ਲੇਖਾ ਮੰਗੀਐ ਕੋਈ ਅੰਤਿ ਨ ਸਕੀ ਛਡਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-1422)

ਨੌਕਰੀ ਚਾਕਰੀ ਦੀ ਸੇਵਾ—

ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਲਈ ਜੋ ਨੌਕਰੀ-ਚਾਕਰੀ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ-ਇਹ ਉਪਜੀਵਕਾ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਹੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਨੂੰ ਡਿਊਟੀ (duty) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੇਵਾ (duty) ਦੇ ਪਿਛੇ 'ਭਾਵਨਾ' ਦਾ ਬੜਾ ਅਸਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਡਿਊਟੀ ਅਥਵਾ ਸੇਵਾ ਇਲਾਹੀ ਹੁਕਮ ਦੇ ਭਾਣੇ ਵਿਚ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਲਿਆਣਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਇਹ 'ਸੇਵਾ' ਅਥਵਾ ਡਿਊਟੀ ਨੂੰ ਭੀ ਵਕਤ ਦੀ ਪਾਬੰਦੀ ਵਿਚ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਅਤੇ 'ਲਾਰੇ ਬਾਜ਼ੀ' ਦੁਆਰਾ 'ਟਾਲ-ਮਟੋਲ' ਹੀ ਕਰ ਛੱਡਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਾਨੂੰ ਅਵੱਸ਼ ਹੀ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਈਚਾਰਕ ਸੇਵਾ—

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਰਸਮਾਂ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਅਤੇ ਵਹਿਮਾਂ ਦੇ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਜਬਰਦਸਤ ਜਕੜੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੇ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਹਨਾਂ ਰਸਮਾਂ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਹੋਰ ਵਧਾਈ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਡੇ ਜਨਮ, ਮਰਣ, ਮੰਗਣੀ, ਵਿਆਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਨੇਕਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਤਨਾ ਗੁੰਝਲਦਾਰ, ਖਲੋਰਾ, ਵਖੇਵਾਂ, ਅਤੇ ਖਰਚੀਲਾ ਬਣਾ ਦਿਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਨਾਲ ਖੋਚਲ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਫਜ਼ੂਲ ਖਰਚੀ ਦੇ ਭਾਰ ਹੇਠਾਂ ਦਬ ਕੇ ਖਲਕਤ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਬੰਧਨਾਂ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਜੋ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ-ਉਹ ਸਭ ਲੋਕਾਚਾਰੀ, ਲੋਕ-ਲਾਜ ਅਤੇ ਫੋਕੇ ਰਸਮਾਂ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਦੀ ਹੀ ਗੁਲਾਮੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਅਭੱਲ ਯਾ ਮੱਲੋ-ਮੱਲੀ ਫਸੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਅਤੇ ਅਤਿ ਦੁਖੀ ਹੋ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਕਾਰਣ ਸੇਵਾ—

ਨੀਵੀਆਂ ਰੁਚੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਜੋ

1 The more attachment and egotism delude and confuse him, the more he cries out, "Mine, mine!", and the more he loses out. His body and wealth pass away, and he is torn by skepticism and cynicism; in the end, he regrets and repents, when the dust falls on his face. 1014

2 Love and attachment to children and spouse is total misery and pain. He is gagged and bound at the door of the Messenger of Death; he dies, and wanders lost in reincarnation. 1248

3 The self-willed manmukh may perform service, but his consciousness is attached to the love of duality. Through Maya, his emotional attachment to children, spouse and relatives increases. He shall be called to account in the Court of the Lord, and in the end, no one will be able to save him. 1422

The service of working for others

For the sake of earning our livelihood whatever service has to be rendered in the cause of working for others – this is deemed to be livelihood's slavery. This (slavery) is called duty. The 'feeling' (that prevails) behind this (discharge of) duty plays a very important role. If this 'duty' or service rendered is done wholeheartedly and sincerely then it can contribute to our spiritual evolvement. But we do not perform this sewa or duty in the given time frame wholeheartedly and through excuse after excuse we continue to dilly-dally, the consequence of which we most certainly will have to face.

Societal Service –

All of us are intricately caught up in the stranglehold of society's rites-rituals and burdens of doubts and superstitions and despite suffering (from these), instead of reducing these rites-rituals, we are increasing them all the more. We have made our birthdays, deaths, engagements, marriages and numerous other social festivals so complicated, elaborate, showy and expensive that apart from the difficulty (in organising such functions), the masses are reeling and suffering under the burden of unnecessary cost.

Whatever service we perform under (the weight of) these burdens, they are all dictated by public opinion, social approval and the slavery of hollow rites-rituals in which we unknowingly or forcibly trapped and are experiencing extreme pain.

Service prompted by sensuality –

In the process of gratifying the sensuality of base inclinations which

ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ—ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਵਾਸ਼ਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਭੀ ਗਲਤਾਨ ਕਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਰਸਾਤਲ ਵਲ ਰੁੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ।

ਜੋ ਦੂਜੇ ਭਾਇ ਸਾਕਤ ਕਾਮਨਾ ਅਰਥਿ ਦੁਰਗੰਧ ਸਰੇਵਦੇ
ਸੋ ਨਿਹਵਲ ਸਭੁ ਅਗਿਆਨੁ ॥ (ਪੰਨਾ-734)

ਪਾਪ ਕਰਕੇ ਪੰਚਾਂ ਕੇ ਬਸਿਰੇ ॥
ਤੀਰਥਿ ਨਾਇ ਕਹਹਿ ਸਭ ਉਤਰੇ
ਬਹੁਰਿ ਕਮਾਵਹਿ ਹੋਇ ਨਿਸੰਕ ॥
ਜਮਪੁਰਿ ਬਾਂਧਿ ਖਰੇ ਕਾਲੰਕ ॥ (ਪੰਨਾ-1348)

ਦੁਖਾਂ ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੇਵਾ—

ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਨੇਕਾਂ ਕਿਸਮ ਦੇ— ਆਪ੍ਰੁ ਸਹੇੜੇ ਹੋਏ ਦੁਖਾਂ-ਕਲੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ

ਜਾਦੂ
ਟੂਣੇ
ਤਵੀਤ
ਜੰਤੂ
ਮੰਤ੍ਰ
ਤੰਤ੍ਰ
ਮੜੀਆਂ-ਮਸ਼ਾਣਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ, ਅਤੇ
ਕਿਰਿਆ-ਕਰਮ

ਦੇ ਭਰਮ-ਭੁਲਾਵੇ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਅਖੌਤੀ ਸਾਧੂਆਂ, ਜੋਗੀਆਂ, ਪੀਰਾਂ, ਫਕੀਰਾਂ, ਆਦਿ ਦੀ 'ਸੇਵਾ' ਕਰਦੇ ਹਾਂ-ਉਹ ਸਭ ਬਿਰਥਾ ਅਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹਨ । ਇਹਨਾਂ ਕੂੜੇ ਅਤੇ ਫੱਕੇ ਵਹਿਮਾਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼ ਘਟਣੇ ਤਾਂ ਕੀ ਸੀ ਬਲਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹਨਾਂ ਭਰਮ-ਭੁਲੇਖਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਭੀ ਜਕੜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਨਰਕ ਮਈ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ।

ਤੰਤ ਮੰਤ੍ਰ ਅਉਖਧ ਜਾਨਹਿ ਐਤਿ ਤਉ ਮਰਨਾ ॥ (ਪੰਨਾ-476)

ਮੜੀ ਮਸ਼ਾਣੀ ਮੂੜੇ ਜੋਗੁ ਨਾਹਿ ॥ (ਪੰਨਾ-1190)

ਕਬੀਰ ਹਰਿ ਕਾ ਸਿਮਰਨੁ ਛਾਡਿ ਕੈ ਰਾਤਿ ਜਗਾਵਨ ਜਾਇ ॥
ਸਰਪਨਿ ਹੋਇ ਕੈ ਅਉਤਰੈ ਜਾਏ ਅਪੁਨੇ ਖਾਇ ॥ (ਪੰਨਾ-1370)

tend to serve others – we too get deeply engrossed in that (current of) sensuality which sweeps us away into hell.

1 *The faithless cynics in their love of duality and sensual desires, harbour foul-smelling urges. They are totally useless and ignorant.* 734

2 *They commit sins, under the influence of the five thieves. They bathe at sacred shrines, and claim that everything has been washed off. Then they commit them again, without fear of the consequences. The sinners are bound and gagged, and taken to the City of Death.* 1348

Service to shield ourselves from pain and conflict –

In trying to save ourselves from the self inflicted pain and conflict we indulge in numerous types of –

sorcery
spells
amulets
charms
incantations
magical formulae
worshipping tombs and
rites-rituals

and caught up in the doubt-fallacy of these we serve the so called sadhus (holy men), jogis, peers, fakirs etc. – all that is done in vain and is harmful. With such false and hollow superstitious ways our pain, instead of decreasing, we are getting more engrossed in these doubt-fallacies and experiencing pain we are leading a hellish life.

3 *Those who know Tantras and mantras and all medicines - even they shall die in the end.* 476

4 *O foolish man! Visiting graves and cremation grounds is not Yoga.* 1190

5 *Kabeer, those who give up meditation on the Lord, and get up at night to wake the spirits of the dead, shall be reincarnated as snakes, and eat their own offspring.* 1370

ਤੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਖੰਡ ਕਰਿ ਕਲਹਿ ਕ੍ਰੋਧੁ ਬਹੁ ਵਾਦਿ ਵਧਾਵੈ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 1/18)

ਤੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਪਾਖੰਡ ਲਖ ਬਾਜੀਗਰ ਬਾਜਾਰੀ ਨੰਗੈ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 28/2)

ਤੰਤ੍ਰ ਮੰਤ੍ਰ ਰਾਸਾਇਣਾ ਕਰਾਮਾਤਿ ਕਾਲਖ ਲਪਟਾਏ । (ਵਾ.ਭਾ.ਗੁ. 1/19)

(ਚਲਦਾ...)

- 1 Due to the tantra mantra and such hypocrisies, the tensions anger and quarrels have been increased. VBG 1/18
- 2 Millions of tantrists knowing mantras and tantras are mere naked acrobats for a Sikh of the Guru. VBG 28/2
- 3 Alchemy, tantra, mantra and miracles became everything for people. VBG 1/19

(continued.....L96 Part 2)